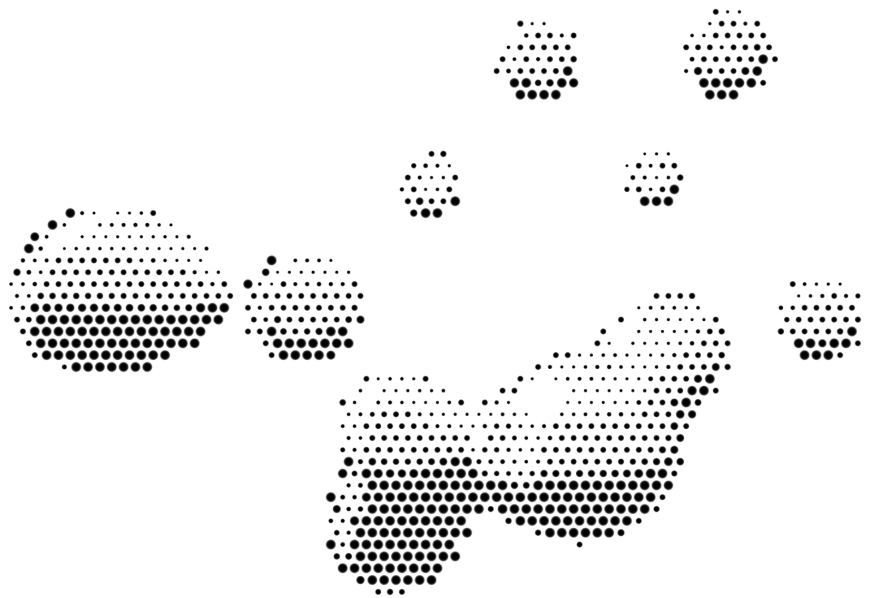

TRANSIT

HOT OCH KRÄNKNINGAR

Rapport

Stockholm, 2015

Med stöd från Stockholms Stad

Projektansvarig och rapportskrivare: Sara Lönnroth
verksamhetsansvarig Transit
sara.lonnroth@transitkulturinkubator.se

Projektledare: Ulrika Sparre, bildkonstnär

Transit
LM Ericssonsväg 14, 126 27 Stockholm

www.transitkulturinkubator.se
info@transitkulturinkubator.se

Om Transit

Transit är en samarbetspartner och plats för yrkesverksamma scenkonstnärer, musiker, filmare, bildkonstnärer och formgivare. Vi ger frilansande konstnärer tid, råd och rum för att utforska och utveckla sina konstnärliga verksamheter och projekt. Vi erbjuder dem möjligheter, resurser, stöd och metod att förstärka sina professionella verksamheter ekonomiskt och konstnärligt.

Samarbetspartners

Konstfack Alumni

Konstfack Alumni ett nätverk med nästan 1600 konstnärer, formgivare, bildpedagoger och curatorer, alla med en examen från Konstfack.

Om Oberoende Filmares Förbund

Oberoende Filmares Förbund har funnits sedan 1984. OFF är ett filmförbund och en samlingsplats för filmskapare som arbetar i flera roller och värnar sitt personliga uttryck.

"Den konst som inte är fri är meningslös"

– Kultur- och Demokratiminister Alice Bah Kunke
den 26 november 2015

Innehåll

Sammanfattning och mål	5
En komplicerad fråga	6
Bakgrund	6
Frilansande konstnärer	7
Utgångspunkt, upplägg och genomförande	8
Sammanställning av samtalen	10
Former av hot, hat och trakasserier	10
Upplevelser av hot, hat och trakasserier	11
Behov hos hotade och trakasserade konstnärer	12
Medias roll	14
Konsekvenser av hot och trakasserier	14
Andras ansvar	15
Förslag	16

Sammanfattning och mål

Förstudien identifierar de stödbehov som yrkesverksamma konstnärer har när de utsätts för hot, hat, trakasserier, mikroaggressioner och/eller kränkningar. Syftet är att undvika att konstnärer utövar en självcensur på grund av rädsla för att utsättas. Rapporten baseras på samtal med ett tiotal utsatta konstnärer och fokuserar på de personliga behov som de upplever sig ha. Under samtalen vittnade deltagarna om att de utsatts för hot om fysiskt våld mot personen eller denne närstående. Hoten förmedlas via nätet, sociala media, telefon, direkt kontakt eller per post. Alla samtalsdeltagare vittnade om en stor känsla av ensamhet i samband med hoten, haten, kränkningarna och mikroaggressionerna som de utsätts för i sin yrkesutövning. Bemötande från polisen och andra samhällsfunktioner upplevs som bristfällig. Avsaknad av förståelse och engagemang samt aktivt agerade är genomgående upplevelser.

Det första och tydligaste behovet som samtliga deltagare uttryckte var att kunna tala om det som de blir utsatta för. Det finns önskemål om att samtalen förs på flera nivåer. Dels med andra utsatta konstnärer, informellt och tillåtande. Vidare efterfrågar de ett offentligt samtal om hoten, dess konsekvenser för den enskilde personen och samhället samt om de som utför hoten.

Bland de praktiska stöd som efterfrågas kan nämnas;

- Juridiskt stöd
- IT-stöd när dator och sociala mediakonton hackas.
- Tips och "trix" om hur en kan försvåra för de som hotar att förmedla sina hot.

Förstudien har även väckt en hel del frågor, Bland dessa finns den om medias roll. Relationen till media är komplex.. Den yrkesverksamma konstnären är i tydlig beroendeställning till media. Samtidigt vittnar alla de konstnärer vi pratat med om att media även bidrar till att "piska upp stämningen och retoriken". Avslutande frågor rör också de offentliga kulturinstitutionernas demokratiska ansvar att representera konst som kan antas generera hot samt dessa aktörers eventuella ansvar för de då utsatta, oberoende, frilansande, konstnärerna.

Förstudien har letts av Transit i samarbete med Oberoende Filmares Förbund och Konstfack Alumni med finansiering från Stockholms Stad Kulturstrategiska staben. Samarbete etablerades under projektstarten med KRO, Konstnärernas Riksorganisation, och Svenska Författarförbundet.

En komplicerad fråga

I Sverige är det olagligt att hota eller kränka en person, oavsett vad hen gjort. Även hatbrott är straffbart. Därmed har en konstnär, i egenskap av en enskild person, rätt att skyddas från dessa typer av brott. Hen har rätt att anmäla det till polisen och få stöd av samhället.

En konstnärs egna ansvar diskuteras så gott som alltid i samband med att hen utsätts för hot, kränkningar och hat. Symptomatiskt diskuteras även konstens roll i samhället, dess syfte och eventuella nytta när ett verk genererar hot och hat. Det samma gäller även den konstnärliga friheten och yttrandefriheten. Därmed hamnar den drabbades ansvar tillika konstens ansvar i fokus istället för den enskilde personens behov av och rätt till stöd.

Det gäller med andra ord att särskilja sak och person. Personens oinskränkta rätt att inte hotas och kränkas. Och parallellt, men inte samma sak, vad som kan göras inom ramen för den konstnärliga friheten och i nästa led yttrandefriheten. En konstnär har givetvis samtidigt samma skyldighet att inte hota, kränka eller uttrycka hat som vilken person som helst.

Bakgrund

Transit arbetar för och med frilansande scenkonstnärer, musiker, filmare, bildkonstnärer och formgivare. Transit började undersöka frågan om hot och kränkningar mot yrkesverksamma konstnärer under 2013. Initiativet är sprunget ur att det på Transit finns konstnärer med erfarenheter av hot och kränkningar och att Stockholms stads kulturförvaltning uppmärksammat frågan.

Syftet med arbetet var att undersöka vilket stöd hotade konstnärer känner att de behöver i sin yrkesroll. Att erbjuda stöd till hotade konstnärer, eller de som riskerar att hotas, är avgörande för att minska risken för självcensur och där igenom skydda det demokratiska samhället.

Frilansande konstnärer

Transits förstudie, i samarbete med Oberoende Filmäres Förbund och Konstfack Alumni, fokuserar på oberoende, yrkesverksamma scenkonstnärer, bildkonstnärer, filmare, musiker och formgivares situation. Genom samarbetet med Svenska Författarförbundet inkluderas även författare. För att förenkla texten använder vi begreppet konstnärer i vid bemärkelse och syftar då på alla de konstnärliga fält nämnda ovan. Flera av de konstnärer som vi talat med i samband med förstudien arbetar interdisciplinärt, med flera konstnärliga fält, och/eller även journalistiskt.

De oberoende, yrkesverksamma, konstnärerna är ensamma i sin yrkesutövning utan större stöd. Till detta kommer även att de oftast är ekonomiskt utsatta med låg genomsnittsinkomst och oregelbundet inkomstflöde. Det är viktigt att betona att när en konstnär hotas i sin yrkesutövning hotas både personen och dennes försörjning. Försörjningen kan vidare vara beroende av en viss medial exponering vilket i sin tur kan spä på eller initiera uppkomsten av hot och kränkningar. I och med att inkomsten ofta är låg finns det sällan utrymme för "pauser" i arbetet för återhämtning eller för att "dra sig undan en tid".

Vi har inte gjort någon åtskillnad om hotens och kränkningarnas "ursprung" är rasistiska, sexistiska, homofobiska och/eller transfobiska. Förstudien tittar på yrkesverksamma konstnärer som utsätts för hot och kränkningar i sin yrkesutövning och därmed i sin yrkesroll oavsett upprinnelsen till hatet. Med andra ord utsätts yrkesverksamma konstnärer inte sällan för hot och kränkningar inom ramen för sin profession på grund av bl.a. kön, könsuttryck, sexualläggning och/eller rasifiering likväl som verkets tema, ämne, dess uttryck, estetik och/eller sammanhang, genomförande. Inte sällan är det en kombination av flera punkter.

Vidare vill vi betona att hot och kränkningar även förekommer rätt och slätt p.g.a. att personen är yrkesverksam konstnär. Det finns ett visst konstnärsförakt hos vissa grupper och personer i samhället.

Utgångspunkt, upplägg och genomförande

I december 2014, beviljades Transit, med partnererna OFF (Oberoende Filmars Förbund) och Konstfack Alumni, förstudiefinansiering av Stockholms Stads Kulturförvaltning. Finansieringsbeskedet kom två veckor innan attentatet mot Charlie Hebdo i Paris första veckan i januari 2015. Attentaten mot konstnärer i Paris kom att belysa förstudiens frågeställning än mer. Flera branschorganisationer inom konst och kultur initierade arbeten kring yrkesverksamma konstnärers arbetssituation angående hot, hat och kränkningar.

Den 14 februari arrangerade KRO (Konstnärernas Riksorganisation), Svenska Författarförbundet och Svenska PEN en samtalsmanifestation på Kulturhuset/Stadsteatern i Stockholm. Samtidigt som evenemanget, där ett stort antal konstnärer, författare och journalister vittnade om vad de utsätts för, skedde en attack mot kulturhuset i Danmark där Lars Vilks framträdde.

Transit, med partners, initierade en kontakt med KRO och Svenska Författarförbundet med ambitionen att samarbeta kring frågan. Syftet med det utvidgade samarbetet var, och är, att säkerställa att insatser och engagemang samordnas för att uppnå ett så gott resultat som möjligt trots de knappa finansiella resurserna.

Samarbetet mellan Transit, OFF, Konstfack Alumni och KRO, Svenska Författarförbundet synkroniserades så att Transits förstudie bland annat kan utgöra ett underlag för KROs och Författarförbundets ambition att erbjuda information och stöd till utsatta konstnärer samt påverkansarbete mot beslutsfattare.

Med utgångspunkt i Transits förstudieansökan utformade gruppen projektets upplägg och genomförande. Såväl Transits partners, OFF och Konstfack Alumni som KRO och Svenska Författarförbundet deltog sedan i genomförandet av projektinsatserna.

Som en reaktion på attentaten i Paris och Köpenhamn samt vittnesmål om hot och kränkningar mot yrkesverksamma konstnärer i Sverige intensifierade även Kultur- och Demokratidepartementet sitt arbete med hot och kränkningar i yrkesutövning i början av 2015. Transit inledde därmed även en dialog med Kulturdepartementet för att säkerställa erfarenhets- och kunskapsutbyte och spridning. Även KRO och Författarförbundet har en nära dialog med Kulturdepartementet. Regeringskansliet har tidigare främst arbetat med hot och kränkningar mot journalister, förtroendevalda och anställda inom offentlig sektor.

Senare under 2015 initierade Kulturanalys även en kvantitativ och kvalitativ studie av ämnet. Transit och Kulturanalys utbyter därmed också erfarenheter och kunskap. Kulturanalys rapport ska publiceras under 2016.

Huvudinsats i förstudien kom att bli gruppsamtal med utsatta konstnärer. De två grupperna bestod av professionella konstnärer med många års yrkeserfarenhet. Vissa av dem har offentligt berättat om det de utsätts för, andra har kontakt med någon av projektpartnerna angående frågan. Konstnärerna representerade tillsammans film, scenkonst, bildkonst, illustration och litteratur. Flera av dem arbetar även journalistiskt. De arbetar således under de förutsättningar som vi beskriver inledningsvis i detta dokument, egenföretagare, ofta med låg inkomst, inga eller få kollegor och egen initierade uppdrag och projekt. Deltagarna valdes ut för deras fleråriga praktik inom sina yrken och erfarenhet av hot och kränkningar i sin yrkesutövning. Samtalsledarna var Kira Carpelan, bildkonstnär, filmare och styrelseledamot OFF, Ulrika Sparre bildkonstnär och representant för Konstfack Alumni, Gunnar Ardelius författare och ordf. Svenska Författarförbundet och Anders Rydell författare och chef.red tidn. Konstnären/KRO. Bisittare var Katarina Jönsson Norling, bildkonstnär och ordf. KRO och Sara Lönnroth verksamhetsansvarig Transit.

Med hänsyn av samtalens känsliga ämne är gruppdeltagarna anonyma. De två gruppsamtalen, med fyra deltagare och två samtalsledare i varje grupp genomfördes parallellt i slutet av våren 2015. Då varje deltagare gav av sin erfarenhet, kompetens och tid erhöll de självklart arvode för arbetet. Samtalen spelades in och transkriberades sedan i sin helhet. Vilket är denna rapports främsta underlag.

Frågorna som diskuterades i de båda grupperna var

- 1) Vilket stöd, praktiskt/fakta/information och mentalt, och bemötande, hade du önskat ta emot när du utsattes för hot/kränkningar i din yrkesutövning.
 - 1a) Har du utvecklat något "eget sätt" att hantera hoten, hotsituationerna?
- 2) Hur och var sökte du information och stöd när du utsattes för hot?
Var och hur skulle du vilja få information och stöd vid hot och kränkningar (om du kunde välja vart du kan vända dig)
- 3) Vilket stöd vill du ha/behöver du som enskild för att inte själv censurera dig och din konst (ämne och/eller uttryck)?

Följdfråga; Har du utvecklat en strategi för att hantera hot?

Sammanställning av samtalen

Utmärkande för den yrkesgrupp som vi koncentrerar oss på är att de driver sina egna verksamheter, de har med andra ord ingen anställning. De arbetar oftast ensamma eller i små grupper, permanenta eller temporära. De har därmed ingen arbetsgivare, organisation eller företag, som ger ekonomiskt eller socialt stöd och trygghet.

Vidare arbetar de oberoende konstnärerna ofta med egen initierade uppdrag inte sällan med snäva resurser, d.v.s. det finns inte heller någon uppdragsgivare som kan (i alla fall i teorin) ta ansvar och ge stöd liknande en arbetsgivare. I de fall som det finns en uppdragsgivare, kommersiell eller i egenskap av "visningsfönster"/scen/konsthall osv, agerar dessa i ytterst få fall stöd i den utsatta situationen. De kan till och med istället ta avstånd från konstnären och/eller dennes projekt.

Former av hot, hat och trakasserier

Under samtalen vittnade deltagarna om att de utsatts för hot om fysiskt våld mot personen eller denne närstående. Hot och trakasserier riktas också stundtals mot den utsattes barn och deras skolmiljöer. Hoten förmedlas via nätet, sociala media, telefon, direkt kontakt eller per post. Hot, kränkningar och trakasserier sker även i form av t.ex. hakkors eller liknande kränkande symboler på bostaden eller andra egendomar. Trakasserier består bland annat av att den utsatta personen, i sitt namn, får motta enorma mängder varor (möbler, ...) och/eller porr. Hot och trakasserier kommer även som mikroaggressioner; Personangrepp och tillmälen, ofta i form av sexuell natur när den utsatta är kvinna.

Framför allt en av deltagarna utsätts, i perioder, för datorintrång. Förövarna hackar sig in på personens dator och sociala mediakonton. Detta kan resultera i att förövare kommunicerar som om de vore konstnären genom dennes kommunikationskanaler.

Vi vill även påpeka att är yrkesverksamma konstnärer ofta redan för sitt yrkesval är ifrågasatta (av familjemedlemmar, närstående och samhället) vilket i sin tur resulterar i att de stundtals lider av att de ifrågasätter och tvivlar själva på sitt yrkesval.

Upplevelser av hot, hat och trakasserier

Hot leder till ensamhet

Alla samtalsdeltagare vittnade om en stor känsla av ensamhet i samband med hoten, haten, kränkningarna och mikroaggressionerna som de utsätts för i sin yrkesutövning. För att skydda sin familj och närstående vill de inte berätta om sina erfarenheter.

Vidare upplevs stödet från kollegor som svagt eller icke-existerande. I flera fall tenderar kollegor att dra sig undan den utsatta. Ingen av deltagarna vittnar om något stöd från uppdragsgivare eller samarbetspartners. Utan snarare att den utsatta upplevs som besvärlig av dessa parter när hot och trakasserier sker. Stöd från samarbetspartners har getts först då konstnären så begärt.

Hoten och trakasserier leder därmed ofta till en form av isolering för den utsatte konstnären i dennes yrkesutövning. Detta i kombination med att oberoende, yrkesutövande konstnärer redan ofta arbetar ensamma, befinner sig i en ekonomisk svag situation.

Kontakt med polisen

Bemötande från polisen och andra samhällsfunktioner upplevs som bristfällig. Avsaknad av förståelse, engagemang och aktivt agerande är genomgående upplevelser. Att anmäla till polisen uppfattas av de flesta som meningslöst då ärenden inte följs upp och läggs ner. När anmälan görs är förfaranden ofta trassliga rent administrativt och tekniskt. Enkla efterforskningar, som att söka på den hotandes namn från en emailadress, görs inte av polisen. Den anmälade parten ombeds utföra en rad tekniska åtgärder i syfte att själv efterforska t.ex. IP-adresser med mera. Vidare upplever de utsatta att polisen saknar kunskap och kompetens om de, informella eller formella, grupper eller organisationer som ligger bakom eller uppmuntrar hoten och kränkningarna. Även avsaknad av kompetens inom IT och sociala media, centrala för att identifiera förövare, saknas hos polisen. Bemötandet, eller avsaknaden därav, resulterar i en misstro och frustration gentemot polisen. Detta förstärker känslan av ensamhet och utsatthet hos hotade konstnärerna.

Behov hos hotade och trakasserade konstnärer

Mentalt stöd

Informella samtal

Det första och tydligaste behovet som samtliga deltagare uttryckte var att kunna tala om det som de blir utsatta för. Det finns önskemål om att samtalen förs på flera nivåer. Dels med andra utsatta konstnärer, informellt och tillåtande. De vill med dessa träffar ges möjlighet att i kollegial och icke-officiella sammanhang kunna ge uttryck för alla de känslor som hoten och kränkningarna ger upphov till; sorg, tvivel, uppgivenhet, ilska...

Känslor av frustration kan också uppträda då de konstnärer som utsätts för hot och kränkningar ofta arbetar med samhällsfrågor i någon form och för detta, av en stor grupp, hyllas ("helgonförklaras") och samtidigt av en annan grupp hotas och kränks för samma ämne. De konstnärer vi pratat med vittnar om att dessa två, ensidiga, paradoxer utgör i sig en press.

Offentliga samtal

Vidare efterfrågar de ett offentligt samtal om hoten och de som utför dem. Även konsekvenserna av hoten och trakasserier för den enskilde personen, konsten och samhället i stort är av största vikt att diskutera.

Genom informella samtal och offentliga debatterna ges de enskilda utövarna stöd i bearbetningen av hoten och hjälp att bibehålla perspektiven och proportionerna (d.v.s. hen är inte ensam, det är långt ifrån en majoritet som hotar och hatar, ...).

De offentliga samtalen bör även ge viktig information till konstnärer om vilka grupper som utför hoten och att de enskilda förövarna, oftast, är en del i en större struktur. Den enskilde utsätts egentligen inte "personligen" utan som en symbol för denna strukturs syfte och mål.

Alla deltagare påpekar även behovet av terapeutiskt stöd av personer med kompetens och erfarenhet inom området. Det finns även "generell" information från terapeuter som är värdefull för utsatta konstnärer. Bland annat att det finns tre vanliga sätt att reagera på när en utsätts för hot och hat; Freezer (paralysering), Runner och Fighter. Denna typ av information hjälper de utsatta konstnärerna att förstå de reaktioner de kan ha. De drabbade efterfrågar också mer kunskap om drivkrafter och beteendemönster hos förövarna.

Praktiskt stöd

Parallellt med behoven av samtalsstöd i olika former, informella och formella, efterlyser de konstnärer vi talat med även praktiskt stöd. Bland dessa kan nämnas;

Juridiskt stöd då förtroendet för polisen och deras arbete inte är tillräckligt solid.

IT-stöd när dator och sociala mediakonton hackas.

Tips och "trix" om hur en kan försvåra för de som hotar att förmedla sina hot. Här har flera konstnärer med lång erfarenhet av att hotas utvecklat egna metoder. Det finns även mer generella metoder som bl.a. polisen kan tipsa om.

Slutligen uttrycker de drabbade även ett behov av en temporär "fristadslösning" eller residence där de kan dra sig tillbaka, "ta en time out" på annan ort, utan att behöva bära hela kostnaden själva.

En organisation

Under samtalen har framkommit önskemål om en faktisk organisation som kan tillhandahålla ett övergripande stöd med insatserna som nämns ovan. Om utsatta konstnärer kan vända sig till en gemensam organisation kan nätverk enkelt uppstå. Detta ger möjligheter att bryta få stöd av andra utsatta och initiera gemensamma samtalsformer och möten. En sådan organisation kan också tillhandahålla information och praktiskt stöd som efterfrågas av de utsatta. Verksamhetens existens förankrar frågan i samhällsdebatten. Organisations främsta syfte bör vara att ge den utsatta konstnären nödvändigt stöd för fortsatta möjligheter att utöva sin konstnärliga verksamhet och minska risken för självcensur.

Medias roll

Journalister är en av de yrkesgrupper som i dag utsätts för många och grova hot och kränkningar. Det riskerar att de som genom journalistiken ska granska makten och därmed värna demokratin väljer att inte arbeta med frågor som kan generera hot, hat och kränkningar, d.v.s en själv censur.

Medias roll och relationen till media är samtidigt komplexa frågor gällande hot och hat mot yrkesverksamma konstnärer. Den yrkesverksamma konstnären är i tydlig beroendeställning till media. Media är ofta en uppdragsgivare och/eller en avgörande kommunikations- och PR-kanal för att förmedla den konstnärliga verksamheten och projekten. Samtidigt vittnar alla de konstnärer vi pratat med om att media även bidrar till att "piska upp stämningen och retoriken"; Dels genom att fokusera och vinkla artiklar på ett sätt som upplevs som, direkt eller indirekt, bränsle till hot eller genom att begära att artiklar som konstnären skriver på uppdrag ska ha en aggressiv ton och/eller personangrepp när artikelförfattaren (d.v.s. konstnären) inte självmant väljer att använda sig av detta.

Konsekvenser av hot och trakasserier

Flera av samtalsdeltagarna vittnar om att de har utövat själv censur för att skydda sig mot hot. Det kan ta sig uttryck i att de tar avstånd från en aktiv position i sociala medier, att de undviker medial exponering eller avstår från att initiera eller engagera sig i vissa projekt som kan resultera i att hoten mot dem ökar. Dessa ställningstaganden gör de genom att analysera erfarenheter de har från tidigare hot.

Att utsättas för hot kan leda till följder, som i sin tur upplevs som ytterligare hot. När en yrkesverksam konstnär hotas i sin yrkesutövning så hotas inte "bara" personen utan även personens inkomstkälla. Hen kan "inte bara lägga ner verksamheten temporärt", de ekonomiska marginalerna finns inte. Vidare hotas den dagliga yrkesutövningen och driften av verksamheten rent praktiskt när mycket resurser behöver läggas ner på att hantera hot, trakasserier och kränkningar. T.ex. allt från att skicka tillbaka varor som beställts av annan i konstnärens namn, svara på påhopp och frågor till att mailboxen blockeras p.g.a intensiv mailbombning mot konstnären. Hot och kränkningar som förmedlas på nätet kommer även upp när intressenter t.ex. potentiella uppdragsgivare eller media, googlar på konstnärens namn och verksamhet. Den yrkesverksammes profil frontas därmed av påhopp, osanningar, kränkningar m.m.

Vi har redan nämnt att hotade och kränkta konstnärer även upplever att deras branschkollegor drar sig undan och att potentiella samarbetspartner och/eller uppdragsgivare (gallerier, konsthallar, scener, ...) undviker att samarbeta och ge uppdrag. Detta ökar känslan av ensamhet och av att inkomstkällan är hotad.

Andras ansvar

När anställda utsätts för hot och kränkningar i sin yrkesutövning har arbetsgivaren ett tydligt ansvar att stödja personen och motverka hoten. Samhällets sociala stöd och strukturer är dessutom anpassade för personer med anställning.

Då de allra flesta konstnärer arbetar genom egen verksamhet är det centralt att samhället tar upp frågor om vilket ansvar samarbetspartner och uppdragsgivare har när en anlitad konstnär utsätts för hot, hat och kränkningar i samband med ett gemensamt projekt. Listan med partners och uppdragsgivare med eventuellt ansvar kan göras lång. Den kan delas in i offentliga, kommersiella eller oberoende kulturfinansierade uppdragsgivare eller partners.

- Vilket ansvar har ett privat galleri om den utställda konstnären utsätts?
- Vilket ansvar har en offentlig scen/teater som beställer och/eller visar en fristående grupps uppsättning som leder till trakasserier? Vilket ansvar har ett förlag vars författare hotas och kränks för en bok som de ger ut?
- Vilket ansvar har en redaktion som anlitar en frilansande illustratör eller fotograf som i samband med publiceringen av den beställda bilden utsätts för hot?
- Vilket ansvar har en offentlig konsthall eller museum om den utställda konstnären utsätts?
- Har t.ex. en offentlig teater eller konsthall större ansvar än en kommersiell? Har en liten oberoende konstnärsdriven scen eller galleri samma ansvar som de offentliga eller kommersiella, ekonomiskt resursstarka?

Vår erfarenhet är att små, oberoende, ofta resurssvaga institutioner sluter upp bakom den utsatte konstnären trots avsaknad av ekonomiska resurser. Samhörigheten och samarbetet skapar en grogrund för omhändertagande och gemenskap.

Det finns en uttalad risk från institutioner och samarbetspartners att de drar sig för att anlita eller inleda samarbete med konstnärer som tidigare utsatts för hot eller som är aktuella med ett verk som kan tänkas leda till hot. Det är uppenbart att om institutioner undviker att anlita konstnärer med konstprojekt som kan generera hot inträder även en sorts censur. Dessutom hotas konstnärens inkomst i och med risken för färre antal uppdrag och projekt.

Vilken konsekvens får detta för ett demokratiskt samhälle?

Förslag

Ett tydligt önskemål från de utsatta konstnärer som vi har samtalat med är en faktisk organisation med ansvar att tillhandahålla mentalt, praktiskt och juridiskt stöd. Under vårt arbete har vi i arbetsgruppen funderat över om upplägget som kvinnojourer arbetar med kan fungera som en modell att inspireras av. Denna modell innehåller såväl ett offentligt samtal som förs av kvinnojourerna, tillgång till informella nätverk med drabbade, terapeutiskt och juridiskt stöd samt även möjligheten till en "fristad". Då många konstnärer arbetar inom flera konstnärliga fält kan det vara värdefullt att stödinsatserna sker gemensamt över "alla" fält. Då undviks även risken att konstnärer inom vissa fält får mer stöd än konstnärer inom andra. Metoder för hur stöden kan förmedlas, beroende på stödets karaktär och funktion, kan med fördel hämtas från de konstnärliga fältens olika arbetsmetoder (ateljésamtal, o.dyl). Då tillvaratas konstnärskapets natur och konstnärernas existerande kompetens.

Journalistförbundet har utarbetade riktlinjer hur redaktioner ska motverka hot och kränkningar mot journalister och hur de som utsätts ska stöttas. Stödet är både praktiskt, ekonomiskt och mentalt. Däremot saknas det riktlinjer som även inkluderar frilansande journalister. Journalistförbundet bör ha god insikt i detta problem och deras kunskap kan vara till värde även för andra utsatta, icke-anställda, yrkesgrupper.

Ytterligare ett flertal frågor bör utredas framöver, bl.a.:

- Vilket demokratiskt ansvar har offentliga kulturinstitutioner för att konst som kan föranleda hot och trakasserier blir representerad och når medborgarna?
- Vilket ansvar har dessa institutioner när ett samarbete leder till hot och trakasserier gentemot konstnären?
- Bör och i så fall hur kan resurser avsättas för att nationella och regionala konst- och kulturinstitutioner får stöd i att representera och presentera konst som kan föranleda hot?